

OPRACOWANIE PYTANIA

Motyw przemiany bohatera. Omów zagadnienie na podstawie *Zbrodni i kary* Fiodora Dostojewskiego. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

LEKTURA BAZOWA

Fiodor Dostojewski, *Zbrodnia i kara*

EPOKA

Realizm

ŹRÓDŁO

ustna.odrabiamy.pl

ZESKANUJ TELEFONEM ALBO KLIKNIJ

Kursy maturalne

Pakiet 10 kursów do matury 2027 od Odrabiamy.pl.

Przećwicz to pytanie

Darmowy symulator matury ustnej. Ocena wg kryteriów CKE.

Posłuchaj

Darmowy kurs z opracowaniem pytań jawnych 2027.

1 O co tak naprawdę pyta komisja

Motyw przemiany wymaga pokazania procesu: kim bohater jest na początku, co uruchamia zmianę i kim się staje. U Dostojewskiego przemiana to nie nagle nawrócenie, lecz długa droga przez cierpienie - od zbrodni usprawiedliwionej teorią do przyjęcia winy i otwarcia na miłość.

SŁOWA KLUCZE POLECENIA

motyw

Powtarzalny w literaturze schemat, nie pojedyncze zdarzenie. Komisja oczekuje, że pokażesz przemianę jako wzorzec: punkt wyjścia, kryzys, zwrot i nową tożsamość.

przemiana

Proces z wyraźnymi etapami i przyczynami, a nie nagła zmiana. W powieści trwa od zbrodni do epilogu i wciąż nie jest zakończona.

bohater

Jedna postać prowadzona konsekwentnie przez całą wypowiedź: Raskolnikow. Inne osoby (Sonia, Porfiry) pojawiają się jako sprawcy lub świadkowie jego zmiany.

KOMISJA CHCE USŁYSZEĆ

- ✓ Wyrażną tezę rozstrzygającą, na czym polega przemiana Raskolnikowa i co ją umożliwia.
- ✓ Trzy-cztery etapy z powieści opowiedziane pod tezę: teoria i zbrodnia, rozpad psychiczny, wyznanie winy Soni, katonga i epilog z odrzuceniem teorii.
- ✓ Kontekst z innym bohaterem, który przechodzi przemianę, oraz wniosek o tym, co literatura uznaje za warunek prawdziwej zmiany człowieka.

2 Co wziąć z lektury i jaki kontekst wybrać

Z LEKTURY BAZOWEJ

- Punkt wyjścia – teoria: Raskolnikow, były student, dzieli ludzi na zwykłych i niezwykłych, którym wolno przekroczyć prawo. Zabójstwo lichwiarki Alony Iwanownej i jej siostry Lizawiety ma być sprawdzianem, do której grupy należy. Pycha rozumu jako stan przed przemianą.
- Rozpad po zbrodni: gorączka i majaczenia, ukrycie łupu pod kamieniem bez korzystania z niego, wybuchy wobec matki i siostry, prowokacyjne rozmowy ze śledczym Porfiryem Pietrowiczem. Sumienie kruszy teorię, choć bohater jeszcze jej nie odrzuca.
- Spotkania z Sonią: czytanie Ewangelii o wskrzeszeniu Łazarza, wyznanie zbrodni w jej pokoju, jej nakaz, by ucałował ziemię na placu i przyjął karę. Miłość i pokora drugiego człowieka jako impuls zwrotu.
- Wyznanie i wyrok: po samobójstwie Swidrygajłowa Raskolnikow idzie do komisariatu i przyznaje się do winy; zostaje skazany na osiem lat katongi na Syberii. Zewnętrzny etap przemiany, który nie jest jeszcze wewnętrznym odrodzeniem.
- Epilog: na katordze bohater z początku wciąż uważa zbrodnię tylko za błąd, jest chłodny wobec Soni, współwięźniowie go nienawidzą; dopiero po chorobie, w scenie nad rzeką, rzuca się Soni do stóp, a pod poduszką trzyma Ewangelię. Początek odrodzenia, które Dostojewski zapowiada, ale go nie opisuje.
- Sen o zarazie (opcjonalnie): w epilogu Raskolnikow śni o moru, który sprawia, że każdy uważa tylko siebie za posiadacza prawdy, a ludzie mordują się nawzajem. Symboliczne rozliczenie z własną teorią jako warunek przemiany.

KONTEKSTY DO WYBORU

BIBLIJNY

POLECANY

Nowy Testament (nawrócenie Szawła pod Damaszkiem, przypowieść o synu marnotrawnym)

Szawel prześladowca staje się apostołem Pawłem, syn marnotrawny wraca do ojca po dnie upadku. Biblijny wzór przemiany przez upadek i łaskę jest tłem dla Dostojewskiego: czytanie Ewangelii o Łazarzu zapowiada duchowe zmartwychwstanie Raskolnikowa.

LITERACKI

Pan Tadeusz, Adam Mickiewicz

Jacek Soplica, zabójca Stolnika i pyszny zawadiaka, staje się księdzem Robakiem: pokutuje, walczy w legionach, w ukryciu służy ojczyźnie i ratuje życie Hrabiemu oraz Gerwazemu. Podobnie jak u Raskolnikowa przemiana wiedzie przez winę i pokutę, ale ma wymiar patriotyczny, a nie tylko osobisty.

LITERACKI

Dziady cz. III, Adam Mickiewicz

Gustaw, nieszczęśliwy kochanek, przemienia się w celi w Konrada, bojownika o naród (napis na ścianie: umarł Gustaw, narodził się Konrad). Kontrast z Raskolnikowem: to przemiana nagła i ideowa, wyrażona jednym gestem, gdy u Dostojewskiego zmiana jest powolna i moralna.

3 Mapa wypowiedzi

- 1 Teza: prawdziwa przemiana bohatera dokonuje się przez cierpienie i uznanie winy, a jej warunkiem jest spotkanie z drugim człowiekiem.

- 2 Punkt wyjścia: Raskolnikow i jego teoria – zbrodnia jako eksperyment intelektualny i akt pychy.
- 3 Rozpad psychiczny po zbrodni: sumienie silniejsze niż rozumowe usprawiedliwienia – początek kruszenia teorii.
- 4 Sonia jako przewodniczka: miłość i pokora prowadzą do wyznania winy oraz duchowego odrodzenia rozpoczynającego się na katordze.
- 5 Kontekst: Nowy Testament – Bohater przypowieści roztrwoniał ojcowski majątek, nie umiał przewidzieć konsekwencji i wylądował przy upokarzającym wypasaniu świń, aż nędza pchnęła go z powrotem do ojca po przebaczenie. Pokaż, że tak jak u Raskolnikowa u podstaw przemiany leżą trudne przeżycia jednostki; wniosek: literatura wiąże przemianę z pokutą i przekroczeniem egoizmu.